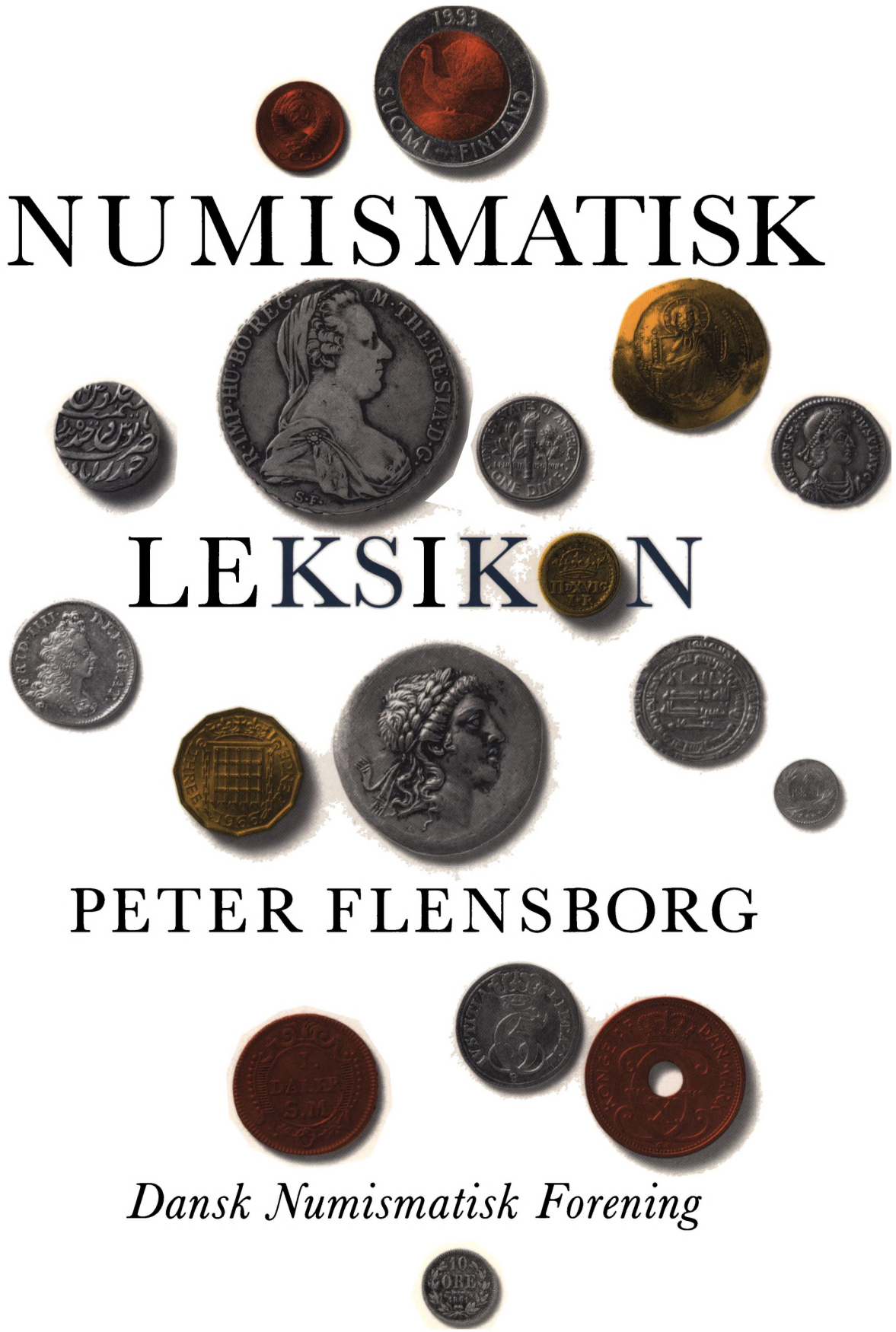

NUMISMATISK

LEKSIKON

PETER FLENSBORG

Dansk Numismatisk Forening

Bønn

skulle der ved → plåtmyntens stempling i Avesta anvendes et særskilt stempel med et kronet B i værdistempellet. Dette har fundet sted i en kort periode mellem 1711 og 1713.

Lit: SNT 1994 nr.1 s.4-5.

Bønnemønt (jap.: Mameita-gin). Disse mindre bønneformede japanske sølvmonter blev første gang fremstillet i 1601 som en form for skillemonter, der skulle opveje forskellene på de større uensartede støbte

Mameita Gin, Genbun (1736-40).

sølvbarrer (Chogin). De oprindelige var af sølv med finheden 0.800 (80%), men omkring 1700-tallets begyndelse skete en forringelse af sølvindholdet – helt ned til 20%. Dette skabte så mange problemer, at man 1714 forhøjede sølvindholdet til de oprindelige 80%. Bønnemonterne blev præget helt op til 1859, men påny med faldende sølvindhold, og sluttede med kun 13%.

C

Cache. Møntenhed i Fransk-Indien, sprogligt identisk med kas (cas). 4 caches=1 doudou. Mønten er af kobber og præget 1720-1835 i Pondicherry.

Cagliari. Kobbermønt fra Cagliari på Sardinien, først præget af de spanske herskere fra 1500-tallet. I

1600-tallet er endvidere præget 3 C. Efter Spaniens afståelse af territoriale krav i Italien 1720, kom Sardinien ved bytte under Huset Savoyen, og kongeriget Sardinien dannedes. Det fortsatte udmøntningen af C. og 3 C. til 1813 efter forholdet: 12 denari=6 cagliari=1 soldo. Cagliari kaldes også spanske sølvmonter udmøntet i Granada i 1400-tallet.

Cagnolo. Folkeligt navn for billonmønt præget i Mantua i Italien i 1400-tallet under Giovanni Francesco Gonzaga. Forsiden med afbildning af en hund (it.: Cagna).

Calaim – fra det hindustanske ord »kalai« – er i Ostindien betegnelse for en metallegering af tin med indhold af kobber, bly eller nikkel. Denne legering er brugt til nogle portugisiske kolonimønter i Indien, de såkaldte → bazaruccos. En anden legering også brugt til disse mønter kaldes tutenaga og er en blanding af tin og bly eller tin og zink.

Calculi → Abacus.

California Gold. Foruden den officielle guldudmøntning i U.S.A. fandtes »Private or → Territorial gold coins«. Disse udgivelser havde ingen autorisation, men cirkulerede alligevel i mange former. Under det store guldeventyr i Californien startede private i 1852 prægningen af 1/4, 1/2 og 1 dollar i guld for at afhjælpe manglen på mønter, men efter 1856 svandt behovet for disse stykker, og de blev mere populære som souvenirs. Den private møntprægning fortsatte helt til 1882, da en lov satte en stopper herfor. California Gold er små runde eller 8-kantede stykker med billede af frihedshovedet (liberty head), et indianerhoved eller en buste af Washington. Man regner med, at der i dag stadig eksisterer ca. 10.000 af disse mønter fordelt på omkring 500 varianter, af hvilke

mange er meget sjældne. Moderne nypræg og kopier er uden numismatisk værdi.

Candareen. Et navn som udlændinge i Fjernøsten gav den kinesiske vægtenhed fen. 1 tael (liang)=10 → mace (qian eller ch'ien)=100 candareens (fen)=1000 li. Ordet kommer fra det malaysiske »kenderi«, som igen kommer fra det tamilske »kunri«, navnet på den indiske ærteplante (Abrus precatorius), hvis frugter oprindeligt blev brugt som vægte.

Canella → Onca.

Canelo → Onca.

Carat → Karat.

Carbovanetz → Karbovanet.

Carlino (carlins). Mønter præget af Karl I af Anjou fra 1278 i Neapel, Brindisi og Messina for kongeriget Sicilien. Guldmonter carlin d'or kendes også under navnet salutor og

*Napoli, Carlo II (1665-1700):
Carlino 1685 (CNI 269).*

vejede ca. 4,4 g og var af så rent guld, som det var praktisk muligt på dette tidspunkt. Udmøntningen sluttede 1305. Carlin d'argent var en efterligning af den franske gros tournois og vejede 3,34 g. Fra 1500-tallet til op i 1700-tallet hyppigt udmøntet af de spanske konger for deres besiddelser i Italien – først og fremmest Sicilien og Neapel. 2 carlinos=4 cavallos=1 tari. I 1788 vejede sølv-carlinoen 2,294 g med finhed 0.833. Sidste gang udmøntet som 10 grana mønt i 1859. Vatikanstaten har så

tidligt som 1430 overtaget carlino som mønt fra Neapel. Sidste gang præget 1796 som 1 og 2 carlini i Bologna (Cr.67.3 og 67.4)

Carolin. Svensk guldmønt præget under Karl XV (1859-1872). Carolinen er præget 1868-72 og startede oprindelig som et eksperiment og forslag fra Enskilda Bankens grund-

*Sverige, Carl XV (1859-1872):
Carolin (10 Francs) 1869.*

lægger A.O. Wallenberg. Mønten bærer betegnelsen carolin – 10 francs, sidstnævnte for at vise, at den var lig den inden for den latinske møntunion gældende 10 francs, der indeholdt 9,2031 g rent guld.

Carolingermonter → Karolingermonter.

Carolus. Fransk billonmønt præget af og opkaldt efter Charles VIII (1483-1497). Den blev indført omkring 1488 og har et stort kronet K på forsiden. Foruden den almindelige type var der andre typer bestemt for Provence, Dophine og Bretagne. Samme navn er givet mønter udgivet af spanierne i de Sydlige Nederlande og det østlige Frankrig fra 1500 tallets begyndelse til 1600-tallets midte.

Carpelaner er navnet på midlertidige sedler udgivet i Finland under krigen mod Rusland (1788-90) af landshøvdingen i Savolax og Karelen Len: Simon Wilhelm Carpelan (1735-1814). Det samlede beløb oversteg ikke 1000 Rdr., og kun een 24 skilling og 4 stk 2 skillings sedler er kendt i dag.

Lit: SN 1976 nr.8 s.13.

Cartwheel penny. Cartwheel betyder vognhjul, og mønten har fået dette navn på grund af det hjulagtige udseende. Mønten kaldtes også Boultons twopence eller penny.

Disse store og smukke kobbermønter blev præget 1797 på Soho Mønten i Birmingham – en prægeanstalt anlagt af Matthew Boulton, der i 1780-erne var gået i kompagniskab med James Watt om fremstilling af

England: 1 Penny (cartwheeltype) 1797.

en dampmøntprægmaskine. 2 pence mønten (41 mm i diameter) vejer 2 oz. og 1 penny mønten 1 oz. Den store twopence var dog for stor og klodset, og det er i øvrigt både første og sidste gang, man har præget en 2 d i kobber. Forretningsfolk brugte dem dog i lang tid som vægtlodder på grund af vægten på henholdsvis 1 og 2 ounce.

Cas → Kas.

Cash. Betegnelse for den kinesiske standardmønt med firkantet hul. Ordet er pidgin og kommer fra det indiske ord »karsa«, der betyder kobber eller fra sanskrit »karsha«, en

vægtenhed. Andre mener, at ordet kommer gennem det portugisiske »caixa« fra det tamilske »kacu«, som er betegnelsen for en lille kobbermønt. Det kinesiske ord for cash er »chien«.

Castellano. Spansk guldmønt først slået under Alfons XI (1312-1350), konge af Castilien og Leon. I samtiden gik den også under navnet alfonsi de ore. Forsiden viser en borg (et kastel) og i omskriften findes ordene: REX CASTELLE – deraf navnet. Under Pedro I (1350-1369) er den præget som en dobbelt C. til 40 maravedis værdi. Andre navne for mønten var → enrique, dobla eller exelente. Navnet C. er således et navn der generelt brugtes om de castilianske guldmønter med Castiliens våben.

Cauri. Skillemonterhed i Guinea fra 1971-1985. Den eneste mønt i cauriværdi, der er udsendt, er en aluminium 50 cauris. 100 cauris = 1 syli. Møntenheden har sit navn efter → kaurisneglen, der tidligere var et yndet betalingsmiddel i Vestafrika.

Cavalli, Bror Gustav Julius (1849-1926). Svensk apoteker og møntsamler, der havde specialiseret sig i → plåtmynt, af hvilke han til sidst havde ca. 3000 stk. Han var særdeles vidende inden for dette område og udgav i 1890 bogen: »Kort öfversigt öfver Gustav Cavallis samling af svenska plåtmynt«. I 1909 begyndte han at skille sig af med samlingen, hvoraf Kungl. Myntkabinetet erhvervede en stor del. Ligeledes fik Myntkabinetet den store samling af aftryk af plademøntstempler opsat på pap, som Cavalli i sine 50 år som samler havde tilvejebragt. Derefter begyndte han at samle svensk kobberskillemonter og nåede også her at få en af de største samlinger set i privat eje. De sidste år inden sin død nåede han tillige at få tilvejebragt en større samling af svenske sølvmonter.

Cava

ter. De to sidste grupper findes i auktionskatalogerne 4-9 fra Appelgren og Brobergs mønthandel 1927.

Lit: SNT 1989 nr.3 s.52-54, 1991 nr.9/10 s.228-230. SNT 1989 nr.3 s.52-54, 1991 nr.9/10 s.228-230.

Cavallo (caballo). Kobbermønt til en værdi af 1/12 sølv grano indført 1472 af den spanske hersker Ferdinand I af Aragonien for Neapel og Sicilien. Den havde sit navn efter reversens hestefabildning. Senere er den præget med andet motiv og som flerdobbel C. også i andre italienske stater.

Cavallotto (caballotto, cavaletto) er navnet på mange italienske groschenmønter (grosso) i sølv første gang indført af Louis XII af Frankrig

Schweiz, Misox, Johann Jacob Trivulzio (1487-1518): Cavallotto u.å.

(1498-1513) i Asti. Mønten havde sit navn efter bagsidens motiv med en rytter (den hellige Secundus fra Asti) til hest (cheval).

Cedi (flertal. Cedis). Hovedmøntenhed i Ghana fra decimalsystemets indførelse i 1965. 1 cedi=100 pesewas. Ordet er et indfødt ord (fanti), der betyder snegl, idet der refereres

til → kaurisneglen; tidligere et yndet betalingsmiddel. I første omgang udkom værdien som seddel – senere i 1979 som mønt og netop bærende en afbildning af en kaurisnegl.

Ceitel (Ceptil) eller real preto er navnet på den første portugisiske kobbermønt udmøntet under Johannes I af Portugal (1383/85-1433) til brug for den 1415 erobrede by Ceuta. Dens værdi var 1/6 real, og oprindelig vejede den 1,9 g; men den sank i vægt til 1,3 g i 1560, hvorefter prægningen ophørte.

Cent. En af de mest almindelige møntenheder i verden og brugt af mere end 75 lande og områder som skillemønt-betegnelse for 1/100 (lat. centum) af en dollar eller anden hovedmøntenhed. I Kenya og Uganda var 1 shilling=100 cents; i Botswana var 1 thebe=100 cents, i Swaziland: 1 luhlanga=100 cents og i flere af de hollandske kolonier f.eks. Surinam var 1 gulden=100 cents. Møntenheden er første gang taget i anvendelse i Nordamerika i 1792. I Dansk Vestindien indførtes decimalsystemet i 1849 med 1 daler (dollar)=100 cents. Ved en møntreform i 1904 besluttedes at overgå til en ny møntenhed: 1 franc=100 bit, og forholdet mellem gammel og ny enhed var 1 daler (dollar)=5 francs, hvilket fremgik af mønterne, der havde dobbelt værdiangivelse.

Centai → Centas.

Centas. Skillemøntsenhed i Litauen, der efter 1. Verdenskrig erklærede sig uafhængig, men okuperedes og indlemmedes i Sovjetunionen igen i 1940. I frihedsperioden udsendtes egne mønter. 100 centu=1 litas. Flertalsformerne er ikke ens, idet det hedder 1 centas; 2 og 5 centai samt 10, 20 og 50 centu.

Centavo er beslægtet med → cent og derved 1/100 af en peso eller an-

den hovedmøntenhed i lande i Syd- og Mellemamerika eller Afrika med relation til Spanien eller Portugal som kolonimagt.

Centecimo. Skillemøntenhed brugt kort tid i Bolivia. 1 boliviano =100 centecimos. Der er kun udmøntet to møntværdier i 1864: en 1 centecimo og en 2 centecimos. Møntenheden ændredes kort efter til → centavo.

Centen. Spansk navn for 100 escudos guldmønt udmøntet under Felipe III (1598-1621), Felipe IV (1621-1663) og Carlos II (1665-1700). 1848-1868 brugtes navnet om dublon de Isabel – en 8,387 g guldmønt (10 escudos=100 reales) med en finhed på 0.900.

Centenionalis → Follis.

Centerprik. Karakteristisk træk på et antal antikke mønter – hovedsagelig store bronzemønter. En sådan prik finder man bl.a. på ptolemæiske og seleukidiske mønter samt en række lilleasiatiske storbronzer fra den

Ægypten, Ptolemæus IV Filopator (222-204 f.Kr.). Mønten har tydelig centerprik på begge sider.

romerske kejsertid. Prikken stammer ikke fra stemplet, men er manuelt tilføjet de store støbte blanketter med en kørner, således at en afdrejning

lettere kunne foretages. På nyere mønter op til 1700-tallet kan man undertiden se en positiv centerprik på mønterne. Den skyldes, at gravøren i det stykke stål, der skulle blive til et stempel, slog en centerprik med en kørner for at få et fast punkt, således at han med en passer kunne ridse nogle lette cirkler, der skulle tjene som hjælp til det videre arbejde med at slå randpunkter og bogstaver i omskriften. I nogle tilfælde var mærket så dybt at det ikke forsvandt ved polering af stemplet.

Centesimo (flertal: Centesimi). Skillemøntenhed der i flere italiensk- og spanskaltende lande er 1/100 af en hovedmøntenhed.

Centim. Skillemøntenhed i Andorra fra omkring 1983. 1 dinar = 100 centims.

Centime er 1/100 af den franske franc. Den blev indført 1795 som del af et nyt decimalsystem, idet man allerede i 1793 var begyndt inddelingen af livre i 10 decimes a 10 centimes. 1 franc = 10 decimes = 100 centimes. Møntenheden eksisterer i mange fransktalende lande; fortrinsvis franske eller tidligere franske kolonier.

Centimo (flertal: Centimos). Skillemøntenhed der er 1/100 af en hovedmøntenhed i forskellige latin-amerikanske lande. I oprindelseslandet Spanien er det 1/100 peseta.

Centu → Centas.

CFA Franc. Forkortelse for »Communauté Financière Africaine« (Det afrikanske Finans Fællesskab). Møntenheden CFA Franc benyttes af en række tidligere franske kolonier i Vest- og Centralafrika som Benin, Burkina Faso, Cameroun, Den Centralafrikanske Republik, Congo, Elfenbenskysten, Gabon, Mali, Niger, Senegal og Togo. Møntenheden

blev skabt ved dekret af 25. dec. 1945.

CFP Franc. Forkortelse for »Communauté Financière Polonésie« (Det polynesiske Finans Fællesskab). Møntenheden CFP Franc benyttes af nogle tidligere franske kolonier i Polynesien og Ny Caledonien. Møntenheden blev skabt ved dekret af 25. dec. 1945.

Cf. (Cfr.) kommer af det latinske ord confer, der betyder jævnfør, sammenlign. Som eksempel kan anføres: Danmark, Chr. 5., 2 Skilling 1677 cf. Sch. 31. Dermed menes »jævnfør Sch 31« (en katalog-reference), hvilket vil sige, at mønten er en → variant af referencen, og at denne er den bedste sammenligning.

Chaise d'or. Fransk guldmønt udmøntet under Philippe IV le Bel (1285-1314) i 1303-1306. Mønten var af rent guld (24 karat) med vægten 7,094 g. Den har sit navn fra forsidens motiv, med kongen siddende i

fra 1.000 til 0.875. Denne mønt benævnes normalt ecu d'or a la chaise. Blandt de anglo-galliske mønter findes chaise d'or under Edward III og Edward den sorte Prins i 1300-tallet.

Chalkos. Oprindelig en græsk betegnelse for kobber eller bronze eller blot bronzemønter. I antikke tekster er henvisninger til hemichalkon = 1/2 chalkous; dichalkon = 2 chalkoi eller 1/4 obol (tetartemorion), som er kendt fra Athen, hvor 8 chalkoi = 1 obol. Desuden kendes → trichalkon (3 chalkoi) og tetrachalkon (4 chalkoi), som var romerske kejsertidsmønter fra Chios.

Chang. Siamesisk (thailandsk) vægtenhed. 1 chang = 20 tamlumg = 80 baht (tikaler). Dens vægt var 1232 g, og den er derfor kun anvendt som mønt (kuglemønt) ved få lejligheder under Rama IV (1851-1868) og Rama V (1868-1910).

Charons mønt → Karons mønt.

Check. Der er tilsyneladende ingen sikre oplysninger om, hvem der opfandt checken. Ekspertener er uenige, men nogle mener at romerne fik ideen omkring 350 f.Kr. Andre giver Italien og Holland æren i det 16. årh. Omkring år 1500 havde hollænderne deponeret deres beholdninger hos vekselererne mod betaling, frem for risikoen ved at opbevare dem hjemme. Vekselererne enedes da om at samle og annullere fordringer (gæld) på grundlag af deres indskydernes skrevne ordrer – med andre ord checken. I England begyndte folk i slutningen af 1600-tallet at deponere deres beholdninger hos guldsmedene. Kunder kunne skrive til guldsmeden og bede ham om at betale en bestemt sum til en person eller på hans ordre, eller til overbringeren af kvitteringen. Den tidligst trykte check menes at være fra 1762 og fremstillet af Lawrence Childs i England. De, som modtog checks

Bayern, Ludvig IV (1294-1347):
Chaise d'or (1338).

en tronstol. Senere slog Philippe VI (1328-1350) en lignende type fra 1337 til 1349. Denne vejede kun 4,532 g og blev med tiden forringet i finhed

Chek

fra forskellige mennesker og trukket på forskellige banker, fandt det besværligt at skulle gå til de enkelte banker for at få betaling. Man depoterede derfor checks i sin egen bank, som derefter præsenterede dem for de udstedende banker ved hjælp af budbringere. Dette betød, at hvert bud skulle foretage mange ture om dagen til hver eneste bank. Historien fortæller, at et træt bud stoppede på sin vej og gik ind i en lokal kaffestue. Da han satte sig, bemærkede han andre bankbude, og han kunne se, at hver bar et bundt checks trukket på den andens bank. I løbet af kort tid havde de udvekslet deres bundter af checks, og buderne afkortede derved deres ture. Snart hørte andre bankbude om denne simple metode, og herefter samledes de alle på et bestemt sted og byttede checks – forløberen for den moderne Clearing-Central. I Danmark blev checksystemet indført i 1857 af Privatbanken. Den første danske trykte check stammer fra denne tid.

Chekh. Oprindelig det russiske navn for en → poltorak. I slutningen af 1600-tallet udmøntedes russiske kopier af disse mønter til brug for Ukraine. Under Peter d. Store udmøntedes en kort tid 1707-1709 en sølv mønt, der gik for 12 kopek. Denne, en tinf, dvs. som de polske tympf, har af samlere fået det forkerte navn chekh.

Lit: Spassky: The Russian Monetary System, s.134-135, 153.

Chelin → Schilling.

Chervonets (Cervonec). I Rusland i 1700 og 1800-tallet det hyppigste navn for udenlandske guldmonter, hovedsagelig de hollandske dukater (→ Hemmelige stempler). Efter at have sluttet efterprægningen af hollandske dukater i 1868 fremstilledes en 3 rubel guldmønt vejende 3,926 g med finheden 0.917, som derefter fik

navnet chervonets. I 1922 udkom en serie pengesedler i værdierne fra 1 chervonets til 50 chervonetsa, og i 1923 fremstilledes en guldmønt (10 rubel) med dette navn. Denne er fra 1975-1981 præget som → bullion mønt.

Chetrum. Skillemonenhed i Bhutan fra 1974, hvor 100 chetrums=1 ngultrum og således erstattede naye paisa og rupee.

Chevronperler → Glashandelsperler.

Chiao. Møntenhed brugt af japanerne i nogle af de besatte kinesiske områder før og under 2. Verdenskrig. I det østlige Hopei er af Che Tung Bank udsendt kobbernikkel 1 og 2 chiao i 1937. I 1938 udsendes en 5 chiao kobbernikkelmønt af Meng Chiang Bank ved Mongoliet, og 1941-43 udsendes i Peking en 1 chiao i aluminium.

Chien → Mace.

Chieng money → Ka Kim.

Cho-gin. Japansk sølvbarremønt. Før indførelsen af cho-gin (lang-sølv) havde man klaret sig med lokale blokke eller barrer af varierende størrelse, form og vægt. De første af disse ovale sølvbarrer er sat i cirkulation i det 5. og 6. år af Keicho (1600/1601), og de kendes fra forskellige perioder afsluttende i 1859 under Ansei. Cho-gin var forsynet med stempler, der bl.a. angav epoken. Da det var vanskeligt at få disse cho-gins støbt med ens vægt, prægede man mindre enheder: Mameita-gin (bønnemønter) som »skille-mønt«.

Chomsih. Møntenhed brugt af en række sultanater i Yemen i 1800-tallet og til første del af 1900-tallet. 120 chomsihs=1 ryal. Der er udkommet en række »skæve« værdier som: 4, 6, 12, 15, 24, 30, 45 og 60 chomsihs.

Chon er den koreanske betegnelse for det kinesiske tegn Qian (chien), der betyder kobbermønt (cash) eller penge. Som møntenhed har den første gang været anvendt ved de særprægede 1, 2 og 3 chon sølvmonter fra 1882-1883 med emaljeindlægning på bagsidens midte. Ved møntreformen i 1901 blev 100 chon=1 won. Ved Koreas deling fortsatte Nordkorea med det samme møntsystem, medens det i Sydkorea blev til at 100 chon=1 hwan. Der er dog ikke i Sydkorea udgivet chonmønter – kun hwan værdier.

Chopmark. Ordet kommer af det hindustanske »chop«, som betyder stempel eller segl. Chopmarks er betegnelsen for små kinesiske kontramarkeringer indslået af private handlende, handelshuse eller banker i Kina på større, hovedsagelig udenlandske sølvmonter, hvorved ægtheden garanteredes. Fremmede sølvmonter som f.eks. spanske og spansk-amerikanske piastre har lige

Japansk 1 yen i sølv fra år 27 (1894) forsynet med 10 kinesiske chopmarks.

siden 1500-tallet cirkuleret i Kina. Disse mønter var meget almindelige og blev accepteret som standard af bankerne. Desværre blev piastrene forfalsket af kinesiske sølvmede, som satte mønter med lavere sølvindhold i omløb fra omkring 1778. East India Company nævner chopmarks allerede i 1776. Det blev derfor almindeligt, at udgiveren af en sådan mønt enten fik den prøvet eller selv

undersøgte den. Var den ægte, ind-slog han et lille mærke f.eks. et kinesisk tegn eller et symbol. Jo flere chops fra kendte handelshuse etc., jo nemmere var mønten at omsætte.

Nye mønter uden chopmarks var man meget mistænksomme over for. Chopmærkningen var i begyndelsen mest udbredt i Cantonområdet, hvor den største handel med større sølv mønter fandt sted. En generel chopning begyndte 1780-1785. Der kan findes chopmarks på bl.a. spanske og spanskamerikanske mønter, på japanske 1 yen, indokinesiske piastre samt de forskellige trade-dollars, som blev fremstillet af bl.a. England og USA til handelen på Kina. Der findes mønter med enten store eller små chopmarks. Tidligere troede man, at de to typer chopmarks brugtes på forskellige typer eller i forskellige dele af landet, men i dag hælder man til den teori, at de var et rent og skær modefænomen. Man begyndte med store, derefter blev det moderne med små og senere, fra midten af 1800-tallet, blev store chops igen populære. Brugen af chopmarks stoppede, da Shanghai-bankerne i 1935 blev enige om kun at tage choppede mønter til 10% under deres værdi. Ofte er der indslået så mange chopmarks, at mønterne er næsten ukendelige og ofte helt skålformede. Blandt samlere kaldes disse mønter for choppede mønter.

Christensen, Christen (1806-1845). Dansk medaljør og billedhugger, der kom i lære hos billedhugger Dajon til dennes død i 1823 og derefter hos H.E.Freund. I 1824 fik han Akademiets lille sølvmedalje, i marts samme år den store sølvmedalje, året efter den lille guldmedalje og i 1827 den store guldmedalje. Han foretog flere rejser til Tyskland og var en tid også i Stockholm. Han var ikke ansat på Mønten i København, men har udført en lang række strålende medaljer (30 Bergsøenumre), og hans alt for tidlige død blev

betegnet som et stort tab for medaljorkunsten.

Lit: NR 1986 s.108.

Christesen, Vilhelm (1822-1899). Dansk juveler- og sølvvarefabrikant, der fik sin uddannelse i sin hjemby Slagelse hos sølvmed Jacob Kjølstруп. Han blev svend 1842 og tog derefter på valsen til Odense og dernæst til Bremen, hvor han hos firmaet Wilkens & Söhne indtil 1846 virkede og lærte om nye metoder og materialer. Fra 1846-1856 arbejdede han i Slagelse, hvor han havde overtaget sin gamle mesters værksted. I 1856 flyttede han til København, og i 1857 fik han lov til at oprette en prægeanstalt i Løvstræde 122. Her blev han kun til 1858, hvorefter han flyttede til Amaliegade 11. Han hentedede allerede i 1852 en god ven, Fr. → Schmahlfeld hertil fra Bremen, som har skåret stemplerne til mere end 100 af de medaljer og jetons, som udgik fra V.Christesen prægeanstalt. Familien har sagt, at navnet Christesen skal udtales med tryk på 2. stavelse.

Lit: Kirsten Rykind-Eriksen: Smag og stil - Juveler og sølvvarefabrikant V. Christesen 1850-1900 (Kbh.1991).

Christiand'or. Dansk guldmønt præget første gang 1771 under Chr.7. De første, uden årstal, blev kun udmøntet i et antal af 207 stk., idet den danske statsmand grev Heinrich Carl Schimmelmann beklagede sig over deres udseende. Mønten var en efterligning af de franske louis'dorer. I 1775 udmøntedes et større antal christiand'orer (22.721 stk.), da man i anledning af nogle betalinger i Hertugdømmerne ikke kunne skaffe nok af de krævede louis'dorer eller friedrichsd'orer. Den danske christiand'or udmøntedes som forbillederne: 35 stk. på den 21 2/3 karatige mark (6,681 g - 0,903 - 6,032 g). Senere er udmøntet enkelte og dobbelte frederik - og christiand'orer (6,642 g - 0,896 - 5,950 g), med forbillede i ty-

2 Christiand'or 1866, Christian 9.
(1863-1906) (H.1A).

ske 10 thaler eller dobbelt-pistoler. Den sidste danske C. er udmøntet 1870.

Christianstad. Fæstningsby grundlagt af Chr.4. i Skåne i Sydsverige. Under en belejring i 1677-78 er der i byen præget 2, 4, 8 skilling samt

Klippinge (8 og 4 skilling), Christian 5.
(1670-1699) (H.133B + 134B).

mark både i kobber og bly. 2 skillingen, der findes i to typer, bærer årstal 1677, alle andre er uden år.

Lit: NNUM 1950 s.29-30.

Chri

Christie, Wilhelm Frimann Koren (1778-1849). Numismatisk interesseret nordmand, stortingspræsident fra 1814. Toldinspektør i Bergen fra 1828. Ledende person ved Bergen Museum fra starten i 1825, som han forærede sin møntsamling til. Christies yngre broder, Werner Hosewinkel Christie, var toldkasserer i Bergen og bestyrede møntsamlingen i Museet. Begge skrev om møntfund etc. i det antikvarisk-historiske tidsskrift »Urda«, som museet udgav. Bergens museum købte i øvrigt → Schives uvurderlige samling for 550 speciedalere, og samlingen bragtes med dampbåd den 30. sept. 1849 fra Stavanger til Bergen. Desværre fik Christie ikke denne samling at se. Han blev syg og døde den 10. okt. 1849.

Christin. Svensk 8 mark (34,386 gr. = 0.922 – 31,70 gr.) 1649, der på forsiden bærer det laurbærkransede brystbillede af dronning Kristina (1632-1654). Bagsiden med våbenskjold og valgsproget: COLVMNA REGNI SAPIENTIA (visdommen – rigets grundpiller).

Christodoulos forfalskninger. Grækeren Constantin Christodoulos, en skrupeløs falskner fra byen Varosia på Cypern, var særlig aktiv omkring år 1900. Han blev mere og mere grådig med tiden. Hans produktion omfattede næsten udelukkende antikke græske mønter, og han sørgede for, at ingen mønter, der blev udbudt til salg, havde et nyslået udseende. Han bearbejdede mønterne enkeltvis, tilføjede kontramærker, mærker fra antikke banker, sørgede for at der af og til fremkom dobbeltpræg og → grafitter, og han beklippede mønterne, oxyderede dem, pudse dem og sleb dem på hundrede forskellige måder med en sådan dygtighed, at der skal lang tids erfaring til at afsløre hans forfalskninger. Ikke to stykker så ens ud, selv om de var præget med samme stempel. I

1914 blev det museer og myndigheder for meget, og man besluttede at lukke falskmøntnerværkstedet. Ved den lejlighed blev ca. 1000 stempler konfiskeret. I 1922 udkom en fortegnelse over de falske mønter, dog ikke med afbildninger af mønterne, men af voksaftryk taget af stempellerne.

Chronogram → Kronogram.

Chuckram. Lille indisk mønt fra Travancore. Udmøntet fra Bala Rama Varma I (1798-1810) og indtil 1945. Almindeligvis er 1 chuckram i kobber, medens 2 chuckrams er i sølv. Der fandtes også 1/2 og 1/4 chuckram. 4 chuckrams = 1 fanam.

CIN → International Numismatic Commission.

Cinquina (cinquena). Neapolitansk sølv mønt af værdi 5 grana eller tornesi indført af Ferdinand I af Aragonien (1458-1494). Senere udmøntninger blev forringet til 2 1/2 grana. På Malta er den som kobberskillemønt indført 1566 under Giovanni de la Valette, og sidste udmøntning er sket under Emanuele di Rohan (1775-1797).

Cire perdu, også kaldt voksudsmeltningssmetoden, er en af de ældste støbemetoder, der findes. Metoden har været anvendt til en lang række renæssancemedaljer og er blevet taget op igen i nyere tid, specielt i tilfælde, hvor der kun skal fremstilles en kopi. Modellen, der er modellet i voks, bliver støbt ind i et formmateriale, som herefter bliver opvarmet, til voksen smelter. Derved opstår et aftryk, som kan støbes ud med den ønskede legering. Metoden egner sig især til komplicerede emner som f.eks. → ashanti vægtlodder, men formen kan kun bruges en gang, da den skal slås itu for at få det støbte emne fri.

Cirkulationsmønter → Møntcirkulation.

Cirkulationsområde → Omløbsområde.

Cirkulationsslid → Omløbstab.

Cisailles (Cissalier, Szissalien, Zesalien). Ældre betegnelse for møntafald, dvs. defekte mønter eller blanketter.

Cistophor → Kistofor.

Civil War Tokens, der også gik under navnet copperheads, var nordamerikanske nød mønter, som fremkom i forbindelse med borgerkrigen 1861-1865. De er udgivet af handlede i mere end 300 byer i 23 stater, og der kendes op imod 10.000 forskellige. De første kobbertokens blev præget i Cincinnati, Ohio, og mange havde på bagsiden et indianerhoved som motiv, hvilket gav dem øgenavnet copperheads (kobberhoved). Senere udgaver er præget i messing, nikkel, kobbernikkel, hvidt metal, nysølv (German silver), sølv, bly og zink.

CNI → Corpus Nummorum Italicorum.

CNS → Corpus Nummorum Saeculorum.

Cob. Engelsk eller irsk betegnelse for de ofte groft og uregelmæssigt udførte spansk-amerikanske 8 realer og deres underdelinger, som nød anseelse over hele verden i 1500 – 1700-tallet. De fleste handelskompagniskibe medbragte store ladninger af disse eftertragtede sølv mønter. De havde også navne som: Schiffsgeld, stüch van achten, peso de a acho, pices of eight etc.

Coban → Koban.

Coin of the Year er en international konkurrence sponsoreret af World Coin News og Krause Publications med det formål at fremme møntdesign og markedsføring af mønter på verdensplan, samt at stimulere regeringer til større interesse for begge områder. Konkurrencen har været afholdt siden 1983 og har et panel på 67 eksperter valgt blandt ledere af møntanstalter, medaljører, museumsfolk, formænd for numismatiske organisationer, numismatiske handlergrupper, individuelle eksperter, udgivere og redaktører samt folk fra Krause Publication. I første omgang opstiller paneldeltagere de mønter, der bør deltage, på en foreløbig liste opdelt i klasserne: Mest betydningsfulde historisk mønt, bedste guldmønt, bedste sølv mønt, bedste crown, bedste handelsmønt, mest populære mønt, mest kunstneriske mønt og største møntfornylse. Herefter kåres en vinder i hver klasse. Listen over de enkelte klassevindere sendes dernæst til afstemning om »Årets Mønt«, »Coin of the Year«. Finske mønter har gennem årene været nomineret mange gange og er altid blevet pænt placerede, bl.a. opnåede 50 Mark 1985 at blive valgt til Årets Mønt. Den danske 5 Kr. 1990 blev valgt til bedste handelsmønt (omløbsmønt).

Colon (flertal: Colones). Syd-amerikansk møntenhed opkaldt efter Christoffer Columbus (sp.: Cristobal Colon) og anvendt i Costa Rica og El Salvador. I Costa Rica afløste den pesos mønten ved en møntreform af 1. feb. 1895 og bruges stadig. Bortset fra en kort periode 1917-1919, hvor 1 colon=100 centavos, var 1 colon=100 centimos. I El Salvador erstattede den ligeledes peso mønten fra 1919, således at 1 colon=100 centavos.

Colonato (colonnato). Søjlepiaster. Italiensk betegnelse for den spanske piaster (peso) i Levanten og Orien-

ten. Navnet kommer af bagsidens Herkules-søjler. I øvrigt findes et dansk sidestykke til dette motiv på en medalje slået i anledning af Helsingborgs erobring 1676 (Galster: 123), hvorved danskerne beherskede begge sider af Øresund ved Helsingør – Helsingborg, på samme måde som spanierne ved Gibraltarstrædet. → Peso, Piaster.

Conceicao. Portugisisk guldmønt udmøntet fra 1646 med vægten 43 g og finvægten 39,4 g. På møntens ene side Portugals våben hvorunder et kristuskors, medens bagsiden viser en stående madonna. Der eksisterer også sølvafslag fra 1648 og 1650. Guldmønten svarede til 12.000 reis, medens sølvmonterne blev regnet til 600 reis.

Condor. Møntenhed i flere syd-amerikanske lande. I Chile var det fra 1851 en guldmønt med en værdi

Ecuador: Condor 1928.

af 10 pesos. Senere er navnet brugt som ekstra betegnelse for 10 pesos aluminium mønten 1956-1959. Den havde en flyvende condor på forsiden – et motiv, der allerede efter frigørelsen fra spansk herredømme blev brugt i våbenskjoldet. I Ecuador er navnet kun anvendt en enkelt gang til en guldmønt fra 1928. Her svarede 1 condor til 25 sucres.

Confederate state notes, kaldes de amerikanske pengesedler, som sydstaterne udgav under borgerkrigen 1861-65. De confedererede stater var: Alabama, Arkansas, Florida, Georgia, Louisiana, Mississippi, Missouri, North Carolina, South Caroli-

na, Tennessee, Texas og Virginia. De officielle sedler og sedler fra de talrige private banker tabte i værdi i løbet af krigen, og efter at sydstaterne havde tabt, var det umuligt at få indløst sedlerne. I dag er det muligt for samlerne at erhverve disse sedler for forholdsvis beskedne beløb.

Conradsen, Harald (1817-1905).

Dansk medaljør og billedhugger, der allerede som dreng hjalp sin far, hofmedaljør Johannes Conradsen med at udføre medaljer. Optaget 1832 som billedhugger på Akademiet, hvor han 1837 vandt den lille sølvmedalje, 1840 den store sølvmedalje, 1843 den lille guldmedalje og i 1845 den store guldmedalje. Desuden fik han en grundig uddannelse hos medaljør H.E.Freund og var på rejser til Paris og Italien. I 1841 blev han medhjælper ved Den kgl. Mønt i København, og i 1873 udnævntes han til medaljør – en stilling han beholdt til den 18. sept. 1901. Han har udført en række mønttyper og et utal af medaljer og er med rette betegnet som en af de dygtigste medaljører i 1800-tallet.

Lit: NR 1987 s.41-43; S. Neergaard: Harald Conradsen Rejssebrevene 1846-1850, Bind 1-2, (privattryk 1989).

Conradsen, Johannes (1783-1856).

Dansk medaljør, der først var i købmandslære og senere i bogbinderlære, hvor han også lærte at gravere. Herefter kom han i lære hos medaljør Gianelli samtidig med, at han uddannede sig på Akademiet, hvor han i 1810 fik den lille sølvmedalje. 1807-1813 var han ansat som stempelskærer på Mønten i København. Her lavede han i 1808 et udkast til en ny speciedaler sammen med Bauert. Han klagede flere gange over de mange stempler, han måtte lave, efter at den Boultonske dampmøntmaskine var kommet i gang. Møntdirektør Warberg var den direkte årsag til Conradsens ubegrundede afskedigelse i 1813. Da Warberg døde i

Cont

1821 fik Conradsen straks til opgave at skære stempler til de store mønter, og i 1823 genansattes han. Han afgik i 1841. Foruden de mange mønter har han også stået for en hel del medaljer (26 Bergsøenumre). Han var far til → Harald Conradsen, der også kom til at virke på Mønten.

Lit: NR 1986 s.105.

Conto. Portugisisk regnemønt til en værdi af 1000 escudos. I ældre tid brugtes i Portugal og Brasilien betegnelsen »conto de reis« om 1 million reis eller 1000 milreis.

Conventionstaler → Konventionstaler.

Copperheads → Civil War Tokens.

Copperoon var i Bombay i Britisk-Indien betegnelse for en pice (4 reas eller 1/4 anna), der i 1700 og i begyndelsen af 1800-tallet prægedes i kobber eller tin. 1 copperoon (pice)=11 tinnys (bujruk), og 48 copperoon=1 anglina (rupee).

Cordoba. Hovedmøntenhed i Nicaragua fra 1912. 1 cordoba=100 centavos. Den 31. okt. 1915 blev cordoba det eneste legale betalingsmiddel i republikken. Indtil 1972 var der kun præget een mønttype i denne værdi. Det var 1 cordoba sølv mønt 1912 (KM 16) med vægten 25.000 g og finheden 0.900, dvs. den fulgte → Den Latinske Møntunions største sølvnominal. Møntenheden er opkaldt efter den spanske guvernør Hernandez de Cordoba, der tog landet i besiddelse 1522.

Cornado. Billonmønt udmøntet af kongen af Castilien og Leon fra sidst i 1200-tallet til lidt efter 1400-tallets begyndelse.

Cornucopiae. Overflødhedshorn, på bl.a. romerske mønter et symbol på rigdom, overflod, lykke etc. Gu-

der og personifikationer som f.eks. Fortuna, Æquitas, Abundantia, Genius, Moneta og Pax ses ofte afbildet med C. som attribut.

Corona → Krone.

Corona Danica. Benævnelse for Chr.4.'s danske dobbeltkrone 1618, 1619 og 1624, som oprindeligt blev kaldt krone (corona danica). Tilsvarende blev krone og 1/2 krone kaldt 1/2 krone og ortskrone (ort=1/4). Kongen havde stillet befolkningen i udsigt, at det skulle få en bedre mønt under et nyt navn til afløsning

*Corona Danica 1619, Christian 4.
(1588-1648).*

af den slette mark. Den ny dobbeltkrone havde på forsiden Chr.4. i hel figur med kårde og scepter, medens bagsiden afbilder en krone hvorunder CORONA DANICA, og over kronen kongens valgsprog R.F.P. (Regnat Firmat Pietas=fromhed styrker rigerne). Denne forkortelse blev

dog snart af menigmand udlagt som Riget Fattes Penge. Kongen havde påbudt, at de ny kroner (corona danica) skulle have en værdi af 1 1/2 daler. Men det faktiske forhold var, at corona danica kun indeholdt 32,5 g fint sølv, medens 1 1/2 daler in specie indeholdt mindst 38,367 g fint sølv. Derved bliver det nemmere at forstå Chr.4.'s instruks af 5/4 1618 til møntmestrene om, at ingen udenforstående måtte erfare indholdet af møntordningen eller »åbenbares mønten«. Folk måtte altså ikke få at vide, hvor dårlig den nye mønt var. Navnet på den nye mønt var hentet fra kongens svoger Jacob d.I's engelske crown, der var almindelig kendt fra handelen med England. Fra kongens side var det altså tilsigtet, at den nye corona danica på grund af sin størrelse og udførelse skulle fremstå som en slags efterligning af daleren og skulle fungere som ny hovedmønt. Men sagens rette sammenhæng blev dog snart klart for folket, og i 1625 blev mønten nedsat fra 1 1/2 til 1 1/3 specie. Det var nok gået endnu dårligere med forringelsen og møntsystemet, hvis ikke sølvminerne i Kongsberg i Norge var blevet taget i brug. Hermed fik kongen sølv til sin rådighed, og speciedaleren blev sat i produktion igen. 1625 ophørte kronedømmøntningen, og helkronerne er ikke senere udmøntet. Det blev derimod 1/2 kronen, som fik navnet krone, sletdaler eller 4 mark danske. De ældre corona danica fik navnet dobbeltkrone. I øvrigt er de sidst udmøntede kroner slået 1771 i anledning af Chr.7.'s fødselsdag. Da Danmark skiftede møntsystem i forbindelse med Den Skandinaviske Møntunion i 1874 indførtes kronen igen som møntenhed.

Corpus Nummorum Saeculorum IX-XI, normalt forkortet CNS, er et stort anlagt svensk corpusværk over mønter fra 800 til 1000-tallet i svenske møntfund.

Første bind udkom 1975, og serien er under stadig udgivelse. Indtil 1994 var udgivet 8 bind.

Cotrim. Lille portugisisk billon-mønt udmøntet under Afonso V (1438-1481). Forsiden viser et kronet A, medens bagsiden afbilder det portugisiske våben i et firpas.

Coupang → Kupang.

Couronne d'or. Fransk guldmonet (Duplessy:252), der i begyndelsen af 1340 under Philippe VI (1328-1350) efterfulgte → pavillon d'or. Mønten var af rent guld med vægten 5,438 g og ansattes til 40 sols. Det blev kun til denne ene korte udmøntning, og mønten hører i dag til en af de sjældneste og mest kostbare franske mønter. Mønten har sit navn efter den store kongekrone på forsiden.

Courte. Navn på en lang række dårlige billon eller kobbermønter fra Brabant og Flandern i 1500-tallet. De spansk-nederlandske courte fra Carlos I (1516-1558) og Felipe II (1556-1598) kaldes undertiden negra. I en nederlandsk bekendtgørelse fra 1520 refereres til »Korten en andere Swarte penningen«, heraf det franske navn for denne mønt: courte noire.

Craig, Wilhelm (1924-). Amerikansk numismatiker, der hovedsagelig er kendt for sit referenceværk: *Coins of the World 1750-1850* fra 1966. Yderligere udgaver af dette typekatalog kom i 1971 og 1976. Katalog referencen C. eller Cr. efterfulgt af et nummer er næsten altid en henvisning til dette værk, hvis det drejer sig om mønter mellem 1750 og 1850.

Croccard → Pollard.

Crown. 1. Engelsk guldmonet indført af Henrik d. VIII til en værdi af 5 shilling. Den første, kaldet »Crown

of the rose«, var af 23 karat guld, men havde dog kun værdien 4 sh.6d.. Den blev trukket tilbage få måneder senere i 1526 for at blive erstattet af »Crown of the double rose«. Denne vejede 3,11 g med

*England, Commonwealth (1649-1660):
Double crown 1651 i guld.*

finheden 0.917 (22 karat guld). I 1601 blev mønten forringet til 2,78 g og af 22 karats finhed. 22 karat kaldes herefter Crown gold og har været standard for alle engelske guldmonter siden 1643. Mønttypen blev 1663 erstattet af en guldmonet kaldet → guinea (20 sh.); afløst af Afrikansk Guinea, hvor guldet til udmøntningerne kom fra.

2. Engelsk sølvmonet, som først blev indført 1551. Forsiden viser kong Edward VI til hest. Disse mønter blev præget på Tower under Throgmorton og i Southwark under Sir John Yorke. 1 crown = 5 shilling. Denne mønts bruttovægt var 480 grains = 31,10349 g og finheden 11 oz.1dwt (0.9208), hvilket giver et sølvindhold på 28,6411 g. 1603/4 var dens vægt nede på 29,8075 g, hvorefter den 1660-1760 lå på 30,1001 g. Efter guldmontfodens indførelse i 1816 blev crown en skillemonet på 28,2759 g. Sølvindholdet var 92,5%, dvs det såkaldte sterling sølv. Fra

*England, James II (1685-1688):
Crown 1687 (i sølv).*

1927 blev sølvindholdet sænket til 50%, og siden 1951 er den kun udmøntet som lejlighedsmonet i kobbernikkel. Ved decimalsystemets indførelse d.15/2-1971 blev crown (5 sh.) til 25 new pence.

3. Generel betegnelse for en sølvmonet med en vægt på 20-30 g og en diameter på ca. 33-50 mm. Betegnelsen benyttes nu også om kobbernikkel mønter (sølvfarvede) af samme størrelse og vægt.

Crown of the Rose → Ecu d'or.

Cruzado. Portugisisk mønt, hvis kors bagside har givet den navn, idet det portugisiske »cruzar« betyder »mærket med et kors«. Der findes to mønter med dette navn: cruzado de ouro (guldkors) og cruzado de prata (sølvkors). Guldmonten er indført under Alfons V (1438-1481) omkring 1455-57 vejende 3,99 g med finheden 0.942. Denne mønts værdi var 390 reis, hvilket forhøjedes til 400 reis i 1517. Møntens vægt faldt dog snart til 3,06 g med finheden

Cruz

0.922. 1717-1748 er den møntet som en → pinto til 400 reis, og fra 1752-1821 som pinto til en værdi af 480

Portugal, Jose I (1750-1777):
Cruzada 1771 (guld).

reis, selv om der stod 400 på mønten. Allerede 1643 under John (1640-1656) fremkom cruzado de prata dvs. sølv cruzadoen, hvis vægt var 22,95 g med finheden 0.917. Mønterne havde tallet 400 (reis) stående ved siden af skjoldet. I 1663 blev de, på grund af krigen mod Spanien, kontramærkede med et kronet 500 for 500 reis, og de under Alfons VI (1656-1667) udmøntede cruzados vejede nu kun 18,36 g med finheden 0.917. Under Pedro II (1683-1706) faldt vægten yderligere, idet den fra 1688 var 17,32 g med finhed 0.917 og kaldtes cruzado nuevo. Fra 1722 faldt vægten til 14,96 g og finheden 0.900. Mønten er sidst præget 1837. I Goa er præget en manol (cruzado) 1495-1521 og en halv manol (mea).

Cruzado. Spansk billonmønt udmøntet af Enrique II, konge af Castilien og Leon 1369-1379.

Cruzeiro. Møntenhed i Brasilien fra 1942, hvor 100 centavos=1 cruzeiro. Som følge af en kæmpeinflation er møntnavnet i tiden 1967-1992 ændret flere gange. 1967: cruzeiro novo (1000 cruzeiros =1 cruzeiro novo). 1970: Navneændring til cruzeiro. 1986: cruzado (1000 cruzeiros=1 cruzado). 1989: cruzado novo (1000 cruzados=1 cruzado novo), hvorefter man igen er vendt tilbage til det oprindelige navn cruzeiro. Den 28/7-1993 meddeltes endnu en møntændring, således at 1000 (gamle) cruzeiro=1 real cruzeiro. In-

flationen i Brasilien fra 1980 til 1993 har været 146 milliarder% .

Cuartilla → Cuartillo.

Cuartillo (Cuartilla). Spansk billonmønt udmøntet af Enrique IV (1454-1475), konge af Castilien og Leon. Også Alfonso de Avila har præget hele og halve C. Under regentparret af Navarra, Juan II Albert og Katarina (1493-1512) er præget guld C. Først under Felipe II (1556-1598) ved dekret af 14. december 1566 opstår den igen som en 1/4 sølv real, dvs. 8 1/2 maravedis, men den blev normalt kun regnet som en 8 maravedis mønt.

I Sydamerika et almindeligt navn for spansk-amerikanske 1/4 realer. I Mexico er den udmøntet i kobber i flere af provinserne.

Cuarto (Quarto). Spansk billon-eller kobbermønt præget fra omkring 1500 tallets begyndelse. Billon cuartoen havde en værdi af 4 maravedis, og den tilsvarende billon medio cuarto var lig 2 maravedis. Cuartos i kobber svarer stort set til maravedi. Under Carlos II (1665-1700) er for Navarra udmøntet cuarto=4 cornados. I 1700 tallet blev den udmøntet til brug i Pamplona i Nordspanien. Fra 1771 er den præget for Manila på Filippinerne og fra 1802 for Caracas i Venezuela. Under den franske okkupation af Barcelona og Catalonien lod Napoleon præge 1/2, 1, 2 og 4 cuartos, og efter besættelsen er der under Fernando VII også præget en 6 cuartos for disse områder. 4 cuartos=1 sueldo, og 6 sueldos=1 peseta. Mønten er sidst slået i 1848.

Cumberlands Jack → Hannover Sovereign.

Cutmynt (eng. Cut Coins) → Bit.

Cyklus datering er anvendt af en række lande. Mest kendt er nok den

kinesiske, der anvender en cyklus på 60 år. Den indførtes af Huang Ti i året 2697 f.Kr. og bruges stadig i Kina. Året inden for den enkelte cyklus udtrykkes ved to kinesiske tegn, hvoraf det ene er eet af de 12 tegn fra dyrekredsen, medens det andet er et af de 10 (5 x 2) himmelske elementer, der omfatter træ, ild, jord, metal og vand.
→ Tidsregning, → Datering af mønter.

Czerwony Zloty → Zloty.

Czworak. Polsk betegnelse for en sølv 4 groszy (4 groschen).

D

Daalder (daelder). Hollandsk betegnelse for daler. I Spansk Nederland (sydlige N.) brugtes → patagon, som var det spanske navn for albertus-eller kreuztaler. I de nordlige Nederlande er navnet daler hæftet på flere forskellige store sølvmonter, bl.a. rijksdaaler og lovedaler (lecuwendaalder).

Daelder Felipe → Philippstaler.

Dala. Ord for »dollar« på Hawaii.

Dalasi (flertal: Dalasis). Hovedmøntenhed i Gambia efter decimalsystemets indførelse midt i 1971. 1 dalasi=100 bututs.

Daler. Ordet afledt af den tyske taler (thaler), der er en forkortelse af joachimstaler og betegnelse for store sølvmonter, som greverne af Schlick i Joachimsthal udmøntede fra omkring 1519. Disse kaldtes »joachims-thaler grossen groschen«, kortere